ORĘDOWNIK URZĘDOWY
MIASTA BYDGOSZCZY

Redakcja i Administracja: Magistrat miasta Bydgoszczy ratusz pokój 15. Czynna codziennie od 8-mej do 3-ciej po poł. Za redakcję odpowiada radca Tytus Podoski.

Prenumerata: miesięcznie 50 groszy.

Ogłoszenia: Wiersz szerokości 66 mm 20 groszy. Przy powtarzającem się ogłoszeniu udzielamy rabatu

Nakładem: Magistratu Miasta Bydgoszczy. Drukiem Drukarni Bydgoskiej S. A. (Dz. Bydg.)

№ 7. | Bydgoszcz, poniedziałek dnia 28 czerwca 1926 r. | Rok XLIII.

Treść numeru:

51.

Magistrat podaje do publicznej wiadomości, że po myśli § 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 maja 1924 r., w brzmieniu, ustalonem rozporządzeniem z dnia 25 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 30/25 pozycja 213) Ministerstwo Skarbu, według otrzymanego reskryptu Pana Wojewody w Poznaniu z dnia 30 maja 1926 r. l. dz. 4250/26 III zamianowało Komisarzem Rządowym p. Kazimierza Słomskiego, lustratora Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu, który działalność swą rozpocznie niebawem.

Komisarz Rządowy ma jako zadanie ustalić miarę przerachowania wkładek, złożonych w Miejskiej Kasie Oszczędności.

Równocześnie Magistrat zwraca uwagę na postanowienia § 50 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924, który stanowi co następuje:

1) Osoby obowiązane do spłat pieniężnych wobec znaczniejszej liczby wierzycieli, jako to: zakłady ubezpieczeń, kasy oszczędności, zakłady i przedsiębiorstwa, emitujące listy zastawne lub obligacje, mogą celem tymczasowego lub ostatecznego ustalenia ugodą lub drogą sporu miary i sposobu przerachowania należności żądać ustanowienia kuratora, jako przedstawiciela wszystkich wierzycieli pewnej kategorji (posiadaczy listów zastawnych lub obligacyj, wkładek i t. p.) Takie żądanie może postawić także conajmniej 20 wierzycieli.

2) Kuratora ustanawia sąd okręgowy, właściwy ze względu na miejsce siedziby dłużnika, po wysłuchaniu wierzycieli zwołanych obwieszczeniem. Kuratorowi na wniosek wierzycieli będą dodani trzej przedstawiciele wierzycieli w charakterze mężów zaufania. Wybór ich jako też trzech ich zastępców należy do wierzycieli zwołanych obwieszczeniem.

3) Należne kuratorowi wynagrodzenie, którego wysokość określa sąd i zwrot wydatków ponosi dłużnik; przepis ten jednak

nie uchyla postanowień ustaw dzielnicowych o ponoszeniu kosztów w postępowaniu spornem. Poza tem dłużnik może żądać zwrotu kosztów od tych wierzycieli, którzy spowodowali ustanowienie kuratora bez dostatecznej podstawy.

4) Od czasu ustanowienia kuratora wierzyciele, należący do kategorji zastępowanej przez niego, nie mogą samodzielnie dochodzić sądownie roszczeń o przerachowanie przeciw dłużnikowi, a w będących w toku sprawach o takie roszczenia rozpatrywanie miary i sposobu przerachowania winno być zaniechane. Natomiast każdy z wierzycieli ma prawo na własny koszt popierać działalność kuratora, a także przystąpić po jego stronie do sporu w charakterze interwenjenta. Ugody zawarte przez kuratora z dłużnikiem, jak również orzeczenia sądowe w sprawach, przeprowadzonych przez kuratora, mają moc prawną wobec wszystkich wierzycieli, których kurator zastępuje.

5) Do ważności ugody lub zrzeczenia się praw przez kuratora potrzeba zatwierdzenia sądowego. Przed wnioskiem o zatwierdzenie sądowe powinni być wysłuchani mężowie zaufania, jeżeli zostali wybrani.

6) Jeżeli na mocy statutu instytucji zobowiązanej wobec znaczniejszej liczby wierzycieli do spłat pieniężnych, istnieje organ reprenzentujący interesy tych wierzycieli, organ ten spełnia funkcję kuratora i mężów zaufania.

Bydgoszcz, dnia 18 czerwca 1926,

W nieobecności prezydenta miasta

(—) Dr. Chmielarski — Wiceprezydent miasta
(—) Wache — Radca miejski

52.

Magistrat podaje do wiadomości, że począwszy od 21 czerwca 1926 wypłacać będzie Główna Kasa Miejska w Bydgoszczy odsetki za jedno półrocze 1925 (od 1 lipca do 31 grudnia 1925) od wydanych przez gminę miasta Bydgoszczy w latach 1895, 1899, 1902 i 1909 obligacji. Odsetki wypłacać się będzie od obligacji, uznanych przy rejestracji za własność obywateli polskich a także od obligacji, uznanych za własność obywateli obcych z wyjątkiem obligacji, uznanych za własność obywateli austryjackich, czechosłowackich, niemieckich, rumuńskich i węgierskich. Wypłacać się mające odsetki za $1/2$ roku wynoszą od nom. mk. 100.

$3\frac{1}{2}\%$ obligacji 32 groszy
4% „ 37 „

Opłata kuponów nastąpi tylko za przedłożeniem oryginalnych obligacji łącznie z kuponami i talonami.

Bydgoszcz, dnia 5 czerwca 1926 r.

Magistrat miasta Bydgoszczy.

W nieobecności prezydenta miasta:
(—) Dr. Chmielarski, wiceprezydent miasta.

Rozporządzenie policyjne. 53.

Na podstawie § 154 ustawy o pomorze zwierząt z dnia 26. 6. 1909 (Zbiór ustaw str. 519) oraz odnośnych przepisów wykonawczych z dnia 7. 12. 1922 (Zb. ustaw str. 4) zarządzam na czas trwania niebezpieczeństwa zarazy bydlęcej pryszczycy, stwierdzonej w Pyszczynie, na powiat **miejski** Bydgoszcz co następuje:

§ 1. Zakazuje się mleczarniom oraz wszelkim sklepom mającym na sprzedaż mleko, oddawania konsumentom mleka w stanie nie przegotowanym. Przegotowanie równa się odkażeniu parą wodną do 85° C.

§ 2. Konwie i naczynia, w których dostarczone bywa mleczarniom wzgl. sklepom mleko, winny być oddawane dostawcom mleka dopiero po uskutecznionej dezynfekcji.

§ 3. Niniejsze rozporządzenie obowiązuje od zaraz.

§ 4. Przekroczenia będą karane po myśli przepisów karnych (III) do wzwyż wymienionej ustawy.

Bydgoszcz, dnia 19. 6. 1926.

Miejski Urząd Policyjny

(—) Hańczewski, radca miejski.

Pl. VI. 3592/26.

Obwieszczenie. 54.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Generalna Dyrekcja Służby Zdrowia) rozporządzeniem z dnia 22-go maja 1926 r. Licz. dz. Z. F. 912/26 — zawiadamia, że w obiegu znajdują się preparaty, zawierające polikarpinę, a przeznaczone do celów kosmetycznych, mianowicie do nadania większego połysku oczom; między innemi większe rozpowszechnienie ma preparat francuski

p. n. „Vif Kair", który jest sprzedawany przez perfumerje, sklepy fryzjerskie, drogerje itp.

Ponieważ polikarpina, będąca silną trucizną, i jej przetwory, jako używane wyłącznie w lecznictwie mogą być sprzedawane bezpośrednio publiczności tylko w aptekach i to z przepisu lekarza, zarządzam wycofanie z obiegu tego rodzaju preparatów przez perfumerje, sklepy fryzjerskie itd.

Niezastosowanie podlega karze po myśli § 367[3] kod. karnego.

Bydgoszcz, dnia 9. 6. 1926 r.

Miejski Urząd Policyjny

(—) Hańczewski, radca miejski.

Pl. VI. 3510/26.

55

Odpis.

Komunikat urzędowy.

Główny Urząd Statystyczny w Warszawie zarządzeniem z dnia 4. marca 1926 roku nr. VII. 203/26 ustalił następujące kategorje zakładów przemysłowych, obowiązanych do przedkładania sprawozdań o stanie zatrudnienia, oraz terminy nadsyłania sprawozdań, do Głównego Urzędu Statystycznego:

1) Zakłady, które zatrudniały chociaż w jednym z miesięcy 2-go półrocza 1925 r. lub w styczniu 192 6r. 20 lub więcej robotników, — zostają wyznaczone do przedkładania miesięcznych sprawozdań o stanie zatrudnienia nie później jak do 5 następnego za sprawozdawczym miesiącu.

Zakłady te otrzymały od Główn. Urzędu Statystycznego przez Urząd Wojewódzki osobne pismo Gł. Urz. Stat. wyznaczające je do przedkładania miesięcznych sprawozdań, oraz odpowiednią instrukcję do wypełnienia formularzy.

2. Zakłady, które w podanym wyżej czasokresie zatrudniały mniej niż 20 robotników, i nie zostały wyznaczone do przedkładania miesięcznych sprawozdań, a które wykupiły świadectwa przemysłowe V. kategorji, (za wyjątkiem młynów mącznych, olejarni parowych, browarów, fabryk drożdży, oraz nieuwzględnianych przez statystykę stanu zatrudnienia gorzelń zatrudniających poniżej 20 rob.) obowiązane są do nadsyłania do Gł. Urz. Stat. sprawozdań półrocznych na 5. lutego i 1. sierpnia.

3) Zakłady j. np. 2-m, lecz które wykupiły świadectwa przemysłowe, VI. i VII. kategorji, oraz te wszystkie, które nie zostały wyznaczone do przedkładania sprawozdań ani w terminach miesięcznych, ani półrocznych, obowiązane są do nadsyłania sprawozdań rocznych na 5-go lutego.

56

Z Rady Miejskiej.

Na posiedzeniu Rady Miejskiej, odbytem w dniu 5. czerwca br., p. wiceprezydent miasta Dr .Chmielarski, wprowadził w urząd nowo wybranych i przez p. wojewodę zatwierdzonych niepłatnych radców miejskich pp. Władysława Gonczerzewicza i Idziego Świtałę.

Pozatem, uczczono przez wręczenie dyplomów sierżantów Straży Pożarnej pp. Depkę i Palickiego, za ich 25-letnią pracę.

Następnie Rada Miejska:

1) Przychyliła się do wniosku Magistratu w sprawie udzielenia właścicielom nieruchomości na wykonanie połączeń domowych do wodociągu i kanalizacji pożyczek do wysokości 700 zł. z konta zaliczek Kanalizacji i Wodociągów zwrotnych w przerachowaniu do złotego w złocie do 1. lutego 1927 r., z oprocentowaniem rocznem, jakie płaci Miejska Kasa Oszczędności za wkłady z 3-miesięcznem wypowiedzeniem.

2) Przyjęto wniosek Magistratu o pozostawienie w mocy dotychczasowego statutu opłat za zamiatanie ulic do dnia 1. stycznia 1927 r. a na czasokres dalszy Magistrat przygotuje nowy projekt statutu.

3) Przyznano 200 zł. jednorazowej zapomogi z funduszu dyspozycyjnego Rady Miejskiej Związkowi Cywilnych Niewidomych.

4) Przychyliła się do wniosku Magistratu w przedmiocie skreślenia w § 8 statutów Sądów Przemysłowego i Kupieckiego, ustępu trzeciego, dotyczącego odnawiania co dwa lata w drodze wyboru jednej trzeciej części ławników z grupy pracodawców i pracobiorców — i zmiany § 29 jak następuje:

Na każde wyrokowe posiedzenie wzywa się dwóch ławników, jednego z grupy pracodawców, i jednego z grupy pracobiorców, a tylko wyjątkowo w sporach zasadniczej ważności, lub wykazujących kwestje wątpliwe, według uznania Przewodniczącego czterech ławników, po dwóch z wyżej wymienionych grup.

5) Przychyla się do wniosku Magistratu dot. umorzenia kosztów szpitalnych Władysława Kolanowskiego w wys. 115 zł.

6) uchwala dodatkowo 8.000 zł. na polychromję Fary z tem, że wydatek pokryty zostanie w roku 1927,

7) przyznano 1000 zł. na rzecz „Domu Policjanta Polskiego".

8) W dalszym ciągu przyjęła Rada Miejska wniosek Magistratu, dot. zabrukowania ul. Lenartowicza.

9) Przyjęła wniosek Magistratu, dot. wnioskowania u rządu, o bezpłatne przekazanie w myśl art. 11 o rozbudowie miasta z dnia 29. kwietnia 25. r., terenu wielkości około 920 qm. przy ul. Babia Wieś, należącego do Państwa Polskiego (Zarząd Szkolny) celem rozszerzenia

tej ulicy, wedle ustawowo ustalonej linji regulacyjnej z dnia 2. lipca 1889 r.

10) Uchwalono nagły wniosek Magistratu o zgodę na dodatkowe asygnowanie kwoty 700 zł. do rąk Komitetu Obywatelskiego na wsparcia dla bezrobotnych.

57

Komunikat.

Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy w Bydgoszczy zestawia w pierwszych dniach lipca br. transport na prace do Francji. Zgłosić mogą się górnicy, robotnicy do górnictwa, tokarze w żelazie lub metalu, odlewacze żelaza (giserzy), i kilku ślusarzy dnia 2. lipca br. przed południem w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy w Bydgoszczy, ul. Grodzka nr. 32.

Kosztów podróży do Bydgoszczy nie zwraca się.

Kierownik Urzędu
Tyborski.

58

Udzielenie koncesji.

Rozporządzeniem z dnia 22. maja 1926 r. l. dz. 5237/26 VII. udzielił p. Wojewoda Poznański p. aptekarzowi Władysławowi Kurzajowi koncesji na dalsze prowadzenie apteki w Bydgoszczy, przeniesionej z lokalu przy Rynku Zbożowym do lokalu przy ul. Długiej nr. 57.

59

Przybłąkany pies.

W niżej podpisanym urzędzie zgłoszono psa przybłąkanego (jamnika.) Prawo własności należy zgłosić w Miejskim Urzędzie Policyjnym, ul. Grodzka 32, pokój 7.

Bydgoszcz, dnia 25. maja 1926 r.

Miejski Urząd Policyjny.
(—) Hańczewski.

Pl. I. 5755/26.

Czerwonkę

stwierdzono u świń należących Oskarowi Pułkowskiemu, zamieszkałemu przy ul. Kujawskiej nr. 85. Zarządzam środki ochronne.

Bydgoszcz, dnia 9. czerwca 1926 r.

Miejski Urząd Policyjny.
(—) Hańczewski.

Pl. VI. 3515/26.

Czerwonkę

stwierdzono u świń należących p. Dr. Zambrzyckiemu, zamieszkałemu przy ul. Senatorskiej 80. Zarządzam środki ochronne.

Bydgoszcz, dnia 9. czerwca 1926 r.

Miejski Urząd Policyjny.
(—) Hańczewski.

Pl. VI. 3513/26.

Przetarg ofertowy. 60.

Magistrat miasta Bydgoszczy zamierza wydać w drodze przetargu publicznego wykonanie prac stolarskich i ślusarskich przy budujących się domkach bliźniaczych na Jachcicach i Biedaczkowie.

Ślepe kosztorysy otrzymać można w Urzędzie Budownictwa Naziemnego przy ul. Jana Kazimierza Nr. 3 I. ptr. za opłatą 2,— zł. w godz. urzędowych od 8—3-ciej

Tamże udzielać się będzie potrzebnych wyjaśnień.

Oferty należy złożyć w zamkniętych kopertach i odpowiednim napisem do czwartku dnia 1 lipca r. b. godz. 12-tej przed południem w wyżej podanym Urzędzie.

O tej samej godzinie nastąpi otwarcie ofert.

Magistrat zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru.

Bydgoszcz, dnia 25 czerwca 1926 r.

Magistrat - Urząd Budownictwa Naziemnego
(—) Inż. arch. Raczkowski
Miejski radca budowlany.

Bud. Nad. 1759/26.

Przetarg ofertowy.

Magistrat miasta Bydgoszczy zamierza wydać w drodze przetargu publicznego wykonanie prac dekarskich przy budujących się domkach bliźniaczych na Jachcicach i Biedaszkowie.

Ślepe kosztorysy otrzymać można w urzędzie Budownictwa Naziemnego przy ul. Jana Kazimierza nr. 3, I. p. za opłatą 2 zł. w godzinach urzędowych od 8. do 3..

Tamże udzielać się będzie potrzebnych wyjaśnień. Oferty należy złożyć w zamkniętych kopertach i odpowiednim napisem do środy dnia 30 czerwca godz. 12. przed poł. w wyżej podanym urzędzie. O tej samej godzinie nastąpi otwarcie ofert. Magistrat zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru.

Bydgoszcz, dnia 22. czerwca 1926 r.

Magistrat. — Urząd Budownictwa Naziemnego.
(—) Inż. arch. Raczkowski
Miejski radca budowlany.

61

Ogłoszenie.

Magistrat miasta Bydgoszczy wydzierżawi na przeciąg 6 lat polowanie w drodze publicznej licytacji, która odbędzie się w dniu 3. lipca br. w Urzędzie Własności Miejskich, oficyna przy Ratuszu.

1) O godzinie 10. przed południem dawniejsza gmina Fordonek około 1360 mórg.

2) O godzinie 10½ dawniejsza gmina Jachcice około 1800 mórg.

3) O godzinie 11-ej dawniejsza gmina Małe Kapuściska około 1140 mórg.

Prawo przybicia zachowuje sobie Magistrat. Warunki dzierżawy są wyłożone w biurze Urzędu Własności Miejskich.

Magistrat. — Urząd Własności Miejskich.

(—) Dr. Jasiński,
radca miejski.

62

Józef Żernicki.

Przegląd naturalnego i miejscowego ruchu ludności m. Bydgoszcy za I. i II. kwartał 1925 r.

Ruch napływowy stale wzrasta. — Przyrost (rzeczywisty) ludności wykazuje w stosunku do I. kwartału br. zniżkę.

„Kwartalniki Statystyczne" za I. i II. kwartał br., wydane przez Urząd Statystyczny podają nader ciekawe dane, odnośnie ruchu ludności cywilnej na terenie wielkiej Bydgoszczy. Tablica 1. na stronie 1. przedstawia dobitnie niekorzystny bilans naturalnego ruchu ludności, który zresztą i tak od roku 1921 wykazuje na gruncie bydgoskim stałą zniżkę. Porównując pomiędzy sobą dwa ubiegłe kwartały br., w szczególności na pierwszy rzut oka dostrzegamy, że liczba małżeństw, urodzeń, jak również zgonów wogóle wykazuje zniżkę. Spadek śmiertelności jest swego rodzaju niespodzianką. Nie było bowiem żadnych zewnętrznych oznak, któreby pozwalały go przewidywać.

Liczba małżeństw wykazuje zniżkę o 10, w warunkach normalnych winna wykazywać zawsze zwyżkę, już chociażby z uwagi na wzrost liczby ludności napływowej. Kurczenie się liczby małżeństw, obserwujemy już od roku 1921. Na 1000 mieszkańców w stosunku rocznym zawarto małżeństw w roku 1921 — 10,09, 1922 — 8,33, 1923 — 7,62; 1924 — 5,99. W roku 1921 Bydgoszcz liczyła 90 tys. mieszkańców, od tego czasu liczba wzrosła o 17 tys., czyli, że liczba małżeństw winna była się zwiększyć, lub chociaż utrzymać.

Urodzeń w pierwszem półroczu zanotowano 814 żywych, i 39 martwych, w drugim kwartale liczba urodzeń żywych zmniejszyła się o 58, martwych wzrosła o 3 (21). Lata ubiegłe wykazują stale z roku na rok poważną zniżkę a to w stosunku do 1000 ludności rok 1922 — 33,91, 1923 — 32,17, 1924 29,92.

Zgonów w I. półroczu naliczono 691, (bez nieżywo urodzonych 39), drugi kwartał w stosunku do pierwszego wykazuje 13 zgonów mniej, jak w kwartale pierwszym. Jest to jedyny objaw pocieszający, że ogólnie liczba zgonów wykazuje zniżkę, co właśnie bilans naszego naturalnego ruchu ludności, bodaj odrobinę wyrównuje. (Śmiertelność niemowląt do 1 roku jest wprawdzie zastraszająca, ale o tem na innem miejscu.) Mimo tego, że śmiertelność, ogólnie wyrażająca tendencję zniżkową, ratuje, jak już zaznaczyliśmy nasz bilans naturalnego ruchu ludności, to rezultat ogólny tych wszystkich cyfr stwierdza, że przyrost naturalny w I. kwartale wynosił 520, w II. 475 dusz, czyli, że na 1000 mieszkańców w stosunku rocznym przyrost naturalny ludności wynosił w pierwszym kwartale 19,68, w drugim 17,70.

O widokach Bydgoszczy, jako miasta przemysłowego wielkiego, że się tak wyrazimy skupienia (osiedla) ludności, przyrost naturalny jakkolwiek odgrywa wielką rolę, ale nie decydującą, tu należy brać pod uwagę więcej przyrost ludności napływowej (nawet w czasach normalnych); jednakże, ogólnie rzecz traktując o widokach Polski na przyszłość decyduje przyrost naturalny. Francuzi, w dobie wielkiej rewolucji i Napoleona, mogli tylko dlatego odegrać tak wybitną rolę dziejową, że stanowili wówczas 25% ludności w Europie, dziś stanowią już tylko 8%, a za lat 100 będą stanowili prawdopodobnie 2%. Powoli znaczenie ich musi się zmniejszać.

A zatem nie od rzeczy będzie, jeśli już dzisiaj postawimy sobie pytanie, jak liczebnie wielkim narodem będziemy za 100 lat?

Ludność m. Bydgoszczy, z końcem II. kwartału br. wynosiła 107,691 dusz, z końcem roku 1924 104.477, czyli, że w I. półroczu 1925 r. przybyło do Bydgoszczy 7.467 osób (3,835 mężczyzn i 3,632 kobiety), podczas gdy wyprowadziło się z Bydgoszczy 5.248 osób (2370 mężczyzn i 2.878 kobiet).

Porównując przypływ ludności I. kwartału (3.677) z przypływem II. kwartału (3.790) dostrzegamy, że ruch napływowy stale wzrasta. W szczególności dostrzegamy ,że liczba ludności w ostatniem półroczu br. wzrosła skutkiem nadwyżki przypływu ludności zamiejscowej o 2.219 osób, czyli, że średnio nadwyżkę miesięcznego ruchu miejscowego wyraża cyfra 370. Według miesięcy, to przyprowadziło się do Bydgoszczy w styczniu osób — 1330, w lutym — 1120, w marcu 1227, w kwietniu 1635, w maju 1063, w czerwcu 1092; podczas gdy wyjechało w styczniu — 795, w lutym — 717, w marcu 997, w kwietniu 957, w maju 969, w czerwcu 813. Jak wynika z powyższego, nadwyżka miesięcznego ruchu miejscowego w I. półroczu br. osiągła swe maksimum w kwietniu (678).

W latach ubiegłych nadwyżka przypływu przedstawiała się następująco: (rocznie) w roku 1921 — 4,892, w roku 1922 — 3500, w roku 1923 — 4258 **i w roku 1924 — 2080.** Na pierwszy rzut oka wysuwa się cyfra, wyrażająca nadwyżkę przypływu z roku ubiegłego, (2.080), która w porównaniu z nadwyżką przypływu (ruchu miejscowego) stwierdza, że wzrost liczby ludności w Bydgoszczy, przy sprzyjających warunkach

naturalnego ruchu ludności w odniesieniu do roku 1924, niepomiernie wzrośnie i dorówna liczbie określającej wzrost z lat 1921 (6.041), 1922 (4.983), 1923 (5.810).

Rok 1924 wykazał najmniejszy wzrost (przyrost) ludności, a to przez przewyżkę urodzeń nad zgonami 1.509 i przewyżka przypływu 2.080, czyli, że cyfra 3.589 wyraża ogólny rzeczywisty przyrost. Niewątpliwie, jest to objawem wielce pocieszającym, że I. półrocze br. (3.214) prawie dorównuje rzeczywistemu przyrostowi ludności z całego roku 1924, jednakże skoro uwzględnimy, że rok 1924 był mniej korzystnym co do przyrostu w stosunku do lat poprzednich, wreszcie, że II. kwartał br. wykazał już zmniejszenie rzeczywistego przyrostu ludności (przewyżki urodzeń i przypływu) w stosunku do I. kwartału br. o cyfrę 162, to musimy stwierdzić, że przyrost rzeczywisty, (I. kwartał do II.) wykazuje zniżkę. Ogólny dodatni przyrost ludności (przewyżka urodzeń plus przewyżka miejscowego ruchu ludności) według miesięcy w I. półroczu przedstawia się następująco: styczeń — 699, luty — 574, marzec — 415, kwiecień — 843, maj — 260, czerwiec — 423, czyli razem 3,214, w tem 1.794 mężczyzn, i 1420 kobiet.

Małżeństwa.

Z ogólnej liczby 320 zawartych małżeństw w I. półroczu br., zanotowano wedle Stanu Cywilnego: meżczyzny małżeństw zawartych w I. kwartale 152 kawalerów, i 13 wdowców, w II. kwartale 136 kawalerów, 17 wdowców i 2 rozwiedzionych; ze strony kobiety w I. kwartale 150 panien, 7 wdów, 8 rozwódek, oraz w II. kwartale 144 panien, 8 wdów i 3 rozwódki.

Małżeństw zawartych między kawalerem a panną, zanotowano (w całem półroczu) 269, kawalerem a wdową 11, kawalerem a rozwódką 2, wdowcem z panną 24, wdową 4, rozwódką 2; rozwiedzionego z panną 1, z rozwódką 1. Rozwódek wyszło powt. zamąż w całem półr. 11, podczas gdy w tym samym okresie po raz wtóry zawarło związek małżeński tylko 2 rozwiedzionych. U wdów i wdowców, cyfry te przedstawiają się odmiennie, ożeniło się 30 wdowców, wyszło zaś powtórnie zamąż tylko 15 wdów.

Wedle wyznania w całym okresie zanotowano małżeństw katolickich 282, ewangelickich 16, żydowskich 3, mieszanych 19 (w tem jednego żyda 76-letniego z 26-letnią ewangeliczką.) Porównując liczbę zawartych małżeństw procentowo według wyznań w dwu kwartałach pierwszego półrocza, dostrzegamy, że liczba małżeństw katolickich w I. kwartale w procentach wyrażała cyfra 87,88, w II. kwartale 88,39, ewangelickich w pierwszym kwartale — 3.01, w drugim — 710; żydowskich w I. kwartale 1,21, w II — 0,64; mieszanych w I. kwartale — 7,88, w II. — 0,64; mieszanych w I. kwartale 7,88; w II. 3,87, czyli, że liczba małżeństw katolickich lekko wzrosła, ewangelickich wzrosła podwójnie, żydowskich oraz mieszanych, spadła o połowę.

Wiek osób, zawierających związki małżeńskie w I. półroczu przedstawiał się następująco: mężczyzny niżej 21 lat — 4, niżej 26 — 133, 31 — 89, 41 — 69, 51 — 11, do 60 włącznie — 7, ponad 60 — 5; kobiety niżej 21 lat — 62, 26 — 137, 31 — 66, 41 — 42, 51 — 11, do 60 włącznie — 2, powyżej 60 0. Wiek osób, zawierających związki małżeńskie jest z wielu względów dość ciekawym. Wiadomem jest, że zbyt wczesne małżeństwa ujemnie wpływają na zdrowotność społeczeństwa, dobrobyt rodzin, a w szczególności odbijają się fatalnie na całem społeczeństwie.

Przeciętny wiek osób wstępujących w związki małżeńskie w Bydgoszczy, w I. półroczu u mężczyzny wyraża cyfra 29,5, u kobiety 26,0; wogóle 27,9. Przeciętny wiek mężczyzn jest wyższy niż kobiet, o 3,5.

W krajach wyższych pod względem kulturalnym jak Francja, Anglja, Belgja — przeciętny wiek osób wstępujących w związki małżeńskie jest wyższy; małżeństwa są zawierane później w porównaniu z krajami rolniczemi i zacofanemi gospodarczo jak Rosja, Bułgarja, Serbja. Wyjątek stanowi Szwecja, gdzie warunki klimatyczne mają wpływ na opóźnienie przeciętnego wieku osób, wstępujących w związki małżeńskie .

Liczby, dotyczące lat poprzednich, dałyby ciekawe wnioski, lecz niestety, nie posiada ich Urząd Statystyczny, bo naprawdę zajęto się statystykę w Bydgoszczy dopiero w roku 1924.

Według miejsca zamieszkania przed ślubem za I. i II. kwartał wyszło ogółem zamąż 315 bydgoszczanek, za 257 mężczyzn zamieszkałych przed ślubem w Bydgoszczy, 37 za Wielkopolan, z bliższej i dalszej okolicy Bydgoszczy, 10 za zamieszkałych na Pomorzu, 6 w Kongresówce, 2 w Małopolsce, i 3 w Niemczech.

Ponadto, zarejestrowano z bydgoszczaninem 4 związki małżeńskie panien zamieszkałych poza Bydgoszczą, w Wielkopolsce i 1 związek z panną z Kongresówki.

Przeciętnie zestawienie to wedle miesięcy wykazuje 53 związki małżeńskie. Najwięcej małżeństw zawarto w lutym, (98), najmniej w marcu (21.)

Wedle zawodu, to 160 robotników ożeniło się z robotnicami (49), służącemi (12), gospodyniami (9) krawczyniami (24), urzędnicy wyżsi i oficerowie przeważnie z biuralistkami (6) nauczycielek wyszło tylko zamąż 2 i to za nauczyciela (1), i urzędnika prywatnego (1); najwięcej wyszło zamąż biuralistek (57), krawczyń (42).

Urodzenia.

W pierwszem półroczu br. zarejestrowano ogółem żywo urodzonych według płci 891 chłopców, i 795 dziewcząt, czyli, że cyfra 1686 wyraża

ogólną liczbę żywo urodzonych w I. półroczu. W tej liczbie 106 chłopców, i 97 dziewcząt nieślubnych.

Z porównania liczb żywo urodzonych I-go kwartału (872) z kwartałem II-gim (814) pierwszego półrocza, dostrzegamy zniżkę urodzeń. Procentualnie liczbę urodzeń żywych męskich wyraża w I. kwartale cyfra 52,29, w II. kwartale 53,44; żeńskich w I. kwartale 47,71, w II. — 46,56; czyli, że liczba urodzeń żywych chłopców w II. kwartale lekko zwiększyła się, podczas, gdy u dziewcząt w tymże samym okresie zmniejszyła się.

Procentualnie liczba urodzeń nieślubnych wogóle pomiędzy kwartałami, jakoteż w stosunku do ubiegłego roku stale wzrasta. I tak rok 1924 wykazuje ogółem nieślubnych 10,00%, I kwartał 1925 r. — 11,91%, II. kwartał — 12 69%.

Martwych urodzeń ogółem zanotowano w całem półroczu 39, w tem w I. kwartale 18, w II. — 21; nieślubnych na ogólną liczbę 39 — 9, a to w procentach w I. kwartale — 27,78%, w II. 19,05%, czyli, że liczba dzieci martwych nieślubnych maleje.

Według wyznania rodziców, to urodziło się w pierwszem półroczu br. 1400 dzieci z rodziców wyznania rzymsko-katolickiego, 74 z ewangelickiego, 12 z żydów, 2 z innych; z małżeństw mieszanych ojciec katolik — matka ewangel., 10 **ojciec katolik — matka żydówka 1,** ojciec katolik — matka innego wyznania 1; ojciec ewang. — matka katol. 9; **ojciec żyd, — matka ewang. 1;** ojciec innego wyznania — matka kat. 2.

Według zajęcia rodziców urodzeń w I. półroczu zanotowano w rolnictwie 41 (4)*), przemyśle 697 (77), handlu i ruchu transportowym 439 (22), sługi domowe (79), wolne zawody 335 (2), bez podania zawodu 1 (28). Najwięcej nieślubnych dzieci wykazują sługi domowe.

*) dzieci nieślubne.

Zgony.

W Bydgoszczy za okres I .półrocza br. zmarło 691 osób, w tem 359 mężczyzn, i 332 kobiety. Na ogół, w porównaniu z latami ubiegłemi, stwierdzamy zmniejszenie się odsetka śmiertelności wogóle. Ten nad wyraz pocieszający, zgodny z rzeczywistością stan rzeczy, uwidocznia ją najlepiej niżej przytoczone dane statystyczne.

Na 1000 mieszkańców w stosunku rocznym w I. kwartale pierwszego półrocza br. przypadło zgonów 13,32, w II. kwartale 12,63; w roku 1921 — 19,81; 1922 — 17,76; 1923 — 16,48; **1924 — 15,27.**

Śmiertelność wedle wieku osób zmarłych przedstawia się następująco: w wieku od 0 do 1 lat 219, od 1 — 5 lat 54, 6 — 10 lat 9, 11 — 15 lat 11, 16 — 20 lat 31, 21 — 30 lat 50, 31 — 40 lat 51, 41 — 50 lat 52, 51 — 60 lat 58, 61 — 70 lat 71, 71 — 80 lat 56, 81 lat i powyżej — 19; czyli że zmarło najwięcej niemowląt, następne miejsce zajmują osoby od 61 — 70 lat, najmniej umiera w wieku od 6 — 10 lat.

Wedle chorób, to najwięcej ofiar zbiera gruźlica płuc (74), zapalenie płuc 67, wrodzona słabość do życia u niemowląt 54, uwiąd starczy 49, udar i paraliż serca 40, kurcze 36, katar żołądka 34, rak 33, udar mózgu 32, organiczne cierpienia serca 31 .

Śmiertelność na poszczególne choroby zakaźne w pierwszem półroczu br. przedstawia się w sposób następujący: zmarło na wszelkie choroby zakaźne 156 osób w tej liczbie na szkarlatynę — płonicę 4, dyfterję — błonicę 4, tyfus 4 tężec 2, **gruźlicę płuc 74, zapalenie płuc 67,** grypę 3, inne zakaźne 5.

Jak widzimy, wśród wyżej wyszczególnionych chorób ,gruźlica płuc i zapalenie płuc odgrywają dominującą rolę, inne zakaźne choroby odgrywają stosunkowo mniejszą rolę. Porównując liczbę zmarłych za okres pierwszego półrocza, którą wyraża cyfra 691 z cyfrą zmarłych zakaźnie 156, dostrzegamy, że każdy czwarty zmarły umierał na chorobę zakaźną; Jest to objaw wysoce zastraszający. Gruźlica płuc — choroba niezmiernie zaraźliwa, pochłonęła w półroczu 74 osób, czyli, że każdy 9-ty umierał na tę chorobę i nic też dziwnego, jeśli zważymy, że ⅘ umierających na gruźlicę, umiera w maleńkich mieszkaniach, złożonych co najwyżej z 2 pokoi, mocno przeludnionych. Wedle wieku, to najobfitsze żniwo miała gruźlica płuc w latach od 21 — 40 roku życia; u dzieci od 1 roku do 5 lat w 3 wypadkach, od 6 do 10 lat w 1 wypadku, od 11 do 15 lat w 4 wypadk., od 16 do 20 13, od 41 do 50 6,

Wyznania osób zmarłych w Bydg. przedstawiają się następująco: w I. półroczu zmarło w Bydgoszczy ogółem 691 osób, w tem katolickiego wyznania: dzieci niżej 6 lat ślubnych 191, i 25 nieślubnych, osób powyżej 6 lat 323; ewangelickiego dzieci niżej 6 lat ślubnych 8 i nieślubnych 2, osób powyżej 6 lat 92; żydowskiego dzieci niżej 6 lat ślubnych 3, osób powyżej 6 lat 2; innego wyznania dzieci do 6 lat nieślubnych 2, osób powyżej 6 lat 2

Stan familijny osób zmarłych powyżej lat 6 przedstawia się jak następuje: zmarło w czasokresie pierwszego półrocza osób samotnych 111 (61 mężczyzn, 50 kobiet), żonatych 191 (116 mężczyzn, 75 kobiet), owdowiałych 114 (27 mężczyzn, 87 kobiet) i rozwiedzionych 3 (kobiety).

Wiek rodziców dzieci zmarłych niżej 6 lat przedstawiał się następująco: na wiek matki od 18—20 lat przypada 22 zgony, od 21 — 25 lat przypada 80, 26 — 30 lat przypada 76, 31 — 35 lat przypada 49, 36 — 40 lat przypada 34, 41 — 45 lat przypada 9, niewiadomo — 3. Wiek ojca od 21 — 25 lat przypada 23, 26 — 30 lat przypada 51, 31 — 35 lat przypada 56, 34 — 40 lat przy-

pada 40 41 — 45 lat przypada 21, 46 — 50 lat przypada 1, 51 — 55 lat przypada 1 i 80 nieślubnych, wiek ojca niewiadomy.

Statystyka zgonów dzieci do lat 6 w Bydgoszczy wykazuje, że wedle kolejności urodzenia dziecka u matki w pierwszem półroczu zmarło jako pierwsze dziecko u matki dzieci ślubnych 28, **nieślubnych 75;** jako drugie ślubnych 44, nieślubnych 13; trzecie ślubnych 32, nieślubnych 1; czwarte ślubnych 35, piąte 16, szóste 10, siódme 7, ósme 6, dziewiąte 0, dziesiąte 1, jedenaste 0 dwunaste 2, trzynaste 1, czternaste 0, piętnaste 1, bez podania 2.

Śmiertelność u niemowląt i dzieci niżej lat 15 w Bydgoszczy za cały okres 1. półrocza br. przedstawia się jak następuje: zmarło ogółem dzieci od 0 dni do 15 lat 293, **w tem niemowląt niżej 30 dni 87, poniżej 1 roku 132;** dzieci od 1 — 5 roku życia 54, od 6 do 10 roku życia 9 i od 11 — 15 roku życia 11. Cyfry te w stosunku do liczby żywych urodzeń (1607) jak i do ogólnej liczby zgonów (691), a w szczególności śmiertelności u niemowląt są za wysokie.

Wedle dni życia to najobfitsze żniwo zebrała śmierć u niemowląt poniżej 1 dnia — 27, 1 dzień — 21, 2 dni — 10, 3 — 4, 4 — 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, i t. d. po 1 lub 2 wypadki.

Wedle miesięcy to w pierwszym i drugim miesiącu życia niemowlęcia, śmiertelność osięgła tą samą prawie cpfrę 27, w trzecim i czwartym mniej 15 wzgl. 18, następny miesiąc wykazuje już tylko 10, a wreszcie inne miesiące tylko po 2 lub 1 wypadku .Zgony powyżej 1 roku do 5 lat przedstawiają się następująco: zmarło niżej 2 lat 22, niżej 3 lat 16, niżej 4 lat 9, niżej 5 lat 7.

Dane statystyczne karmienia dzieci poniżej lat 6, przedstawiają się następująco: z 273 zmarłych dzieci do lat 6 w pierwszym półroczu karmiły matki 75, sztucznie 141 i bez podania 57, czyli, że dwa razy tyle zmarło niemowląt karmionych sztucznie, aniżeli mlekiem matki.

Według miesięcy to karmione były zmarłe dzieci: w styczniu 14 mlekiem matki, 26 sztucznie i 10 niewiadomo; w lutym 8 mlekiem matki 26 sztucznie i 10 niewiadomo; w marcu 12 mlekiem matki, 22 sztucznie i 14 niewiadomo; w kwietniu 5 mlekiem matki, 33 sztucznie i 5 niewiadomo; w maju 15 mlekiem matki, 25 sztucznie i 11 niewiadomo; w czerwcu 21 mlekiem matki, 16 sztucznie i 6 niewiadomo.

Według miejsca zgonu to zmarło w mieszkaniu rodziców 267 niemowląt, w domu wychowawczym 3, i znaleziono 3; wedle położenia mieszkania to 153 na parterze, 90 na I. piętrze, i 30 na II. piętrze. Zmarli mieszkań parterowych, to przeważnie mieszkańcy mieszkań, składających się z pokoi przeludnionych.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

63.

Ogłoszenie.

W roku 1926 w terminie od sierpnia do września odbędą się czterotygodniowe ćwiczenia wszystkich tych szeregowych rezerwy rocznika 1899 i 1900, którzy z jakichkolwiek bądź powodów nie odbyli przepisowych ćwiczeń w roku 1925.

Powołaniu na ćwiczenia w r. 1926 nie podlegają ci z pośród rezerwistów rocznika 1899 i 1900

1) którzy w r. 1925 odbyli przepisowe ćwiczenia,

2) którzy wczasie trwania ćwiczeń w roku 1925 zostali zwolnieni z szeregów na wniosek lekarza, a którym postępowanie rewizyjne nie zmieniło kategorji „A" na inną.

3) rezerwiści marynarki wojennej (morskiej i rzecznej) powołani zostaną w r. 1927.

Na zasadzie art. 73 ustęp 1 Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej wzywa się, aby się zgłosili osobiście lub pisemnie do P. K. U. do której z racji swego zamieszkania należą stale, w terminie do dnia 1-go lipca br. tych rezerwistów r. 1899 i 1900, którzy nie odbyli ćwiczeń, a których adresy nie zostały stwierdzone podczas przeprowadzonych w roku 1925 zebrań kontrolnych.

Wzywa się także wszystkich rezerwistów wyżej wyszczególnionych, którzy nie mają kart mobilizacyjnych, oraz tych którzy od czasu otrzymania karty „Mob" zmienili miejsce zamieszkania bez zameldowania o tem właściwym urzędom, aby zgłosili się pisemnie lub osobiście w terminie do dnia 1-go lipca br. w tej P. K. U. do której z racji swego miejsca zamieszkania stale należą.

Zgłoszenie się tych rezerwistów leży w ich własnym interesie, gdyż wrazie nieustalenia miejsca zamieszkania, w myśl art. 73 i 87 Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 23. V. 1924 r. mogą uledz karze aresztu do 6 tygodni oraz karze grzywny do 500 złotych, jeżeli z braku adresu nie będzie im można doręczyć kart powołania na ćwiczenia.

Bydgoszcz, dnia 23. VI. 1926.

Powiatowa Komenda Uzupełnień Bydgoszcz.

Komendant P. K. U.
w z. Nowacki por. ref. II.

L. 481/M.